

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

СЛУЧАЈ ДОБРИЋ ПРОТИВ СРБИЈЕ

(Представке бр. 2611/07 и 15276/07)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

21 јун 2011

*Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним
чланом 44. став 2. Конвенције.*

У случају Добрић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању већа састављеног од:

Françoise Tulkens, *Председник,*

David Thór Björgvinsson,

Dragoljub Popović,

Giorgio Malinverni,

András Sajó,

Guido Raimondi,

Paulo Pinto de Albuquerque, *судије,*

and Stanley Naismith, *Секретар одељења,*

Након већања на затвореној седници 31 маја 2011,

Објављује следећу пресуду, која је усвојена тога дана:

ПОСТУПАК

1. Случај је проистекао из две представке (бр. 2611/07 и 15276/07) против Србије које су Суду по основу члана 34 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту “Конвенција”) поднела два српска држављанина, господин Здравко Добрић (“први подносилац”) и господин Миладин Добрић (“други подносилац”), 8 јануара 2007 и 3. априла 2007. године, свако понаособ.

2. Првог подносиоца заступао је господин Н. Јанкулов, адвокат из Новог Сада. Другог подносиоца заступао је господин Д. Укропина, такође адвокат из Новог Сада. Владу Србије (“Влада”) заступао је њен заступник, господин С. Царић.

3. Подносиоци су тврдили да им је ускраћен приступ Врховном суду, у ситуацији где су, према домаћем законодавству, они јасно имали право да изјаве ревизију.

4. Дана 5. маја 2010. године Суд је одлучио да представку достави Влади. Такође је одлучено да ће основаност представке бити разматрана заједно са њеном допуштеношћу (раније члан 29 § 3).

ЧИЊЕНИЦЕ

5. Подносиоци су рођени 1932. односно 1934. године. Први подносилац живи у Малој Моштаници, Србија, док други подносилац живи у месту Clamart, Француска.

I. ОКОЛНОСТИ СЛУЧАЈА

6. Чињенице случаја, како су наведене од стране страна у спору, могу се сумирати на следећи начин.

7. Дана 30. јануара 1986. године С.К. поднео је тужбу у вези са непокретном имовином против подносилаца, пред Општинским судом у Новом Саду. Вредност спора назначена од стране тужиоца била је 4.000.000 “старих динара”.

8. Након враћања на нижу судску инстанцу и деноминације српске валуте 14. децембра 1998. године, Општински суд делимично је пресудио у корист подносилаца и приметио је да је вредност спора сада 50.000 “нових динара”.

9. Након два враћања на нижу судску инстанцу, 28. септембра 2001. године односно 17. јуна 2004. године, Општински суд је у два наврата пресудио у корист подносилаца и оба пута потврдио да је вредност спора 50.000 нових динара.

10. Дана 13. јануара 2005. године Окружни суд уважио је жалбу тужиоца и делимично пресудио у његову корист.

11. Подносиоци, које је заступао адвокат, затим су изјавили ревизију.

12. Врховни суд је 14. јуна 2006. године, међутим одбацио ову ревизију, наводећи да подносиоци нису овлашћени да је изјаве, пошто је вредност предмета спора испод важећег законског лимита од 15.000 нових динара. Посебно, суд је потврдио да су се странке сагласиле 19. новембра 1998. године, да би вредност предмета спора требало да износи 50.000 нових динара, али је приметио да у списима предмета није било посебне одлуке Општинског суда у том смислу. Преме томе, релевантан износ био је 4.000.000 старих динара, како је наведено првобитно у тужби, што је очигледно било мање од 15.000 нових динара лимита по релевантним процесним правилима (видети ставове 20 и 21 испод). Најзад, ослањајући се имплицитно на схватање од 22. маја 2001. године, Врховни суд је приметио да је Владином уредбом од 24. јануара 1994. године предвиђено да ће до 22. јула 1994. године важити стари и нови динари као средство плаћања у сразмери према којој један нови динар вреди дванаест старих динара. Сам тужилац, међутим, није изменио вредност предмета спора у новим динарима до 22. јула 1994. године (видети став 19 испод).

13. Подносиоцима је одлука Врховног суда уручена 13. октобра 2006. године.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО И СУДСКА ПРАКСА

А. Закон о парничном поступку (објављен у „Службеном листу“ Социјалистичке Федеративне Републике Југославије – СЛ СФРЈ – бр. 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 72/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91 и „Службеном листу“ Савезне Републике Југославије - СЛ СРЈ – бр. 27/92, 31/93, 24/94, 12/98 и 15/98)

14. Члан 382 § 3 прописује да је ревизија “недозвољена” у имовинским споровима где вредност спора, означена од стране тужиоца у тужби “не прелази 15,000 ... [нових] динара”, овај лимит уведен је 1998. године.

15. Међутим, члан 40 предвиђа, *inter alia*, да, уколико је вредност спора означена од стране тужиоца “очигледно сувише висока или сувише ниска”, суд ће сам разрешити то питање. То мора бити учињено најкасније, на припремном рочишту, или ако оно није држано, пре почетка расправе о главној ствари пред првостепеним судом.

16. Чланови 190 §§ 1 и 2 и 191 § 1 прописује да се тужбени захтев у парници може, уз сагласност странка, изменити/повећати до закључења првостепене главне расправе.

17. Члан 392 прописује, *inter alia*, да ће Врховни суд одбацити једну или све ревизије које сматра недозвољеним.

18. Најзад, чланови 383 и 394-397 прописују, *inter alia*, да је Врховни суд, када усвоји ревизију коју је изјавила једна од странака, овлашћен да преиначи или укине предметну пресуду и наложи ново сужење пред нижестепеним судовима.

Б. Схватање Грађанског одељења Врховног суда од 22. маја 2001. године у вези са процесним последицама деноминације српске валуте

19. Врховни суд је сматрао да се ревизија може изјавити према правилима која су била на снази када је тужба била поднета, али тамо где је након деноминације, вредност спора очигледно остала испод лимита од 15.000 нових динара, ревизија се не би могла изјавити. Ако су се странке сагласиле да измене вредност спора најкасније до 22. јула 1994. године, тако да прелази поменути лимит, ревизија ће бити дозвољена. (*Правно схватање утврђено на седници Грађанског одељења Врховног суда Србије од 22. маја 2001. године*, објављено у Билтену Врховног суда бр. 1/02).

В. Измене Закона о парничном поступку од 2002. године (објављен у СГ СРЈ бр. 3/02)

20. Члан 16 § 3 повећао је минимални захтев за ревизију са 15.000 нових динара на 300.000 нових динара, али је прецизирао да ће у погледу свих спорова покренутих раније, износ који се примењује још увек бити 15.000 нових динара.

Г. Закон о парничном поступку од 2004 (објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“ – СГ РС – бр. 125/04)

21. Закон о парничном поступку из 2004. године ступио је на снагу 23. фебруара 2005. године, чиме је заменио Закон о парничном поступку из 1977. године. Члан 491 § 4 првог, међутим, прописује да у свим случајевима који су настали пре тог датума, закон који се примењује, у погледу ревизије, биће закон на снази пре 23. фебруара 2005. године.

Д. Закон о уређењу судова; (објављен у СГ РС бр. 63/01, 42/02, 27/03, 29/04, 101/05 и 46/06)

22. Члан 40 §§ 2 и 3 прописује, *inter alia*, да ће се седница одељења Врховног суда одржати ако постоји питање у вези са уједначавањем судске праксе. Правна схватања усвојена након тога биће обавезујућа за сва већа тог одељења.

ПРАВО

I. ЗДРУЖИВАЊЕ ПРЕДСТАВКИ

23. Суд сматра да би представке, сагласно правилу 42 § 1 Правила Суда требало здружити, имајући у виду сличну чињеничну и правну позадину.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6 § 1 КОНВЕНЦИЈЕ

24. Подносиоци се жале, према члану 6 § 1 Конвенције и члану 1 Протокола бр. 1 уз њу, да им је ускраћен приступ Врховном суду приликом одлучивања о њиховим правима и обавезама.

25. Будући да је на Суду улога да квалификује право и чињенице у случају који се налази пред њим, Суд сматра да горе изнете притужбе потпадају само под члан 6 § 1 Конвенције (видети *Akdeniz protiv Турске*, број 25165/94, став 88, 31. мај 2005. године, и *García Manibardo против Шпаније*, број 38695/97, став 36, ЕЦХП 2000-II)..

Ова одредба, у свом релевантном делу, предвиђа:

“...Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама ... има право на... расправу ... пред судом образовним на основу закона.”

А. У вези са Владиним захтевом за скидање предмета са листе

26. Влада је тврдила да су запажања другог подносиоца поднета неблаговремено, након доставе његовог случаја Влади, због чега би његову представку требало скинути са листе у складу са чланом 37 § 1 Конвенције.

27. Суд примећује да заиста, може да на основу наведене одредбе у било којој фази поступка одлучи да “скине представку са листе случајева ако се на основу околности може закључити да: (а) подносилац представке не намерава да даље учествује у поступку или; (б) да је ствар решена; или (в) да из сваког другог разлога који Суд утврди није више оправдано наставити са испитивањем представке”. Суд, међутим, “наставља с испитивањем представке ако је то потребно ради поштовања људских права установљених Конвенцијом и протоколима уз њу.”

28. Даље се подсећа да је свака странка одговорна за обезбеђивање благовременог слања поднесака Секретаријату Суда. Рок се може продужити на захтев странке, али пропуст да се тако поступи може резултирати изостављањем поднеска из списка предмета. Ради утврђивања поштовања рока, кључни је датум одашиљања документа или, ако таквог датума нема, стварни датум пријема у Секретаријату. (видети Правило 38 Правила Суда од 1. јуна 2010. године и ставове 18, 19 и 23 Практичног упутства за писање поднесака издатог од председника Суда Суду од 1. новембра 2003. године, са изменама од 10. децембра 2007. године).

29. Ако се вратимо на конкретан предмет, може се уочити да се 22. новембра 2010. године Председник одељења сложио, на основу другог захтева подносиоца представке, да продужи рок за подношење његових запажања о допуштености и основаности његове представке, као и његовог захтева за правично задовољење према члану 41. Конвенције. Нови рок је према томе био 22. децембар 2010. године. Други подносилац представке је поштовао ово упутство у вези са верзијом његових запажања на српском језику која су достављена

Секретаријату факсом и редовном поштом 22. децембра 2010. године (а достава редовном поштом је потврђена овереним датумом достављања на коверту). Превод на енглески запажања другог подносиоца представке послат је, међутим, Секретаријату факсом и редовном поштом 17. односно 18. јануара 2011. године.

30. С обзиром на горе наведено, Суд је мишљења да би било формалистички да се из списка предмета искључи као неблаговремен спорни писани поднесак другог подносиоца представке, док је цела ситуација свакако ван домашаја члана 37. став 1. (а) и (б) Конвенције и не може се извући закључак да „више није оправдано да се настави разматрање представке“ према члану 37. став 1 (в). Примедба Владе се према томе мора одбити.

Б. Допуштеност

1. Компатибилност *ratione temporis*

31. По мишљењу Суда, иако Влада није ставила примедбу у вези са надлежношћу Суда *ratione temporis*, ово питање и поред тога захтева да буде размотрено (види, *mutatis mutandis*, *Blečić против Хрватске* [ВВ], број 59532/00, став 67., ЕЦХР 2006-III).

32. Суд с тим у вези примећује да, у складу са опште прихваћеним начелима међународног права, висока страна уговорница је једино обавезна према Конвенцији у вези са догађајима који су се догодили после њеног ступања на снагу. Он даље констатује да је Србија ратификовала Конвенцију 3. марта 2004. године и да су се неки од догађаја на које се позива у представкама у конкретном случају заиста десили пре тог датума. Суд према томе има надлежност *ratione temporis* да разматра притужбе подносилаца представке у оној мери у којој се они тичу догађаја од 3. марта 2004. године. Он ће и поред тога, из разлога контекста, такође узети у обзир било које и све релевантне догађаје пре тог датума (види, *mutatis mutandis*, *Salontaji-Drobnjak против Србије*, број 36500/05, став 110., 13. октобар 2009. године).

2. Рок од шест месеци

33. Влада је изнела да је притужба другог подносиоца представке, неблаговремена тј. да је поднета више од шест месеци после 13. октобра 2006. године, а то је датум кад је он примио одлуку Врховног суда.

34. Други подносилац представке је остао при тврдњи да је поштовао рок предвиђен чланом 35. став 1. Конвенције.

35. Члан 35. став 1. Конвенције, у релевантном делу, предвиђа да „[С]уд може да се бави предметима ... у року од шест месеци од датума када је донета правоснажна одлука.“

36. Суд подсећа да се према његовој судској пракси предмет и сврха члана 35. став 1. Конвенције на најбољи начин искоришћени рачунањем рока од шест месеци почев од датума достављања писане пресуде у предметима где подносилац представке има право, према домаћем праву, да добије *ex officio* писани примерак правоснажне домаће одлуке, без обзира да ли је та пресуда претходно саопштена усмено (види *Worm против Аустрије*, пресуда од 29. августа 1997. године, став 33., *Извештаји о пресудама и одлукама 1997-V*; и *Venkadajalasarma против Холандије* (одлука), број 58510/00, 9. јул 2002. године).

37. У складу са утврђеном праксом органа Конвенције, Суд уобичајено сматра датум подношења представке датумом прве комуникације којом се указује на намеру да се представка поднесе и даје нека назнака природе представке. Та прва комуникација ће прекинути трајање рока од шест месеци.

38. У одсуству објашњења интервала од најмање неколико дана, од датума када је написан почетни поднесак и датума када је предат поштом, овај други датум се сматра датумом подношења представке (види *Arslan против Турске* (одлука), број 36747/02, одлука од 21. новембра 2002. године, ЕЦХП 2002-X (изводи)).

39. Сврха правила шест месеци је да се промовише правна сигурност, да се обезбеди да ће се предмети који покрећу питања у вези са Конвенцијом разматрати у разумном року и да се органи и друга укључена лица заштите од неизвесности због продуженог временског периода. Као што је Суд утврдио, било би супротно духу и циљу правила рока од шест месеци ако је, почетном комуникацијом, једна представка покренула поступак према Конвенцији, а затим он буде неактиван у необјашњивом и у неограниченом периоду. Подносиоци представки морају према томе поступати према својим представкама са разумном брзином, после сваког почетног контакта (види *P.M. против Уједињеног Краљевства* (одлука), број 6638/03, 24. август 2004. године).

40. Ако се вратимо на конкретан предмет, примећује се да је дописом од 30. марта 2007. године, које је предат 3. априла 2007. године (што потврђује датум одашиљања на коверту), други подносилац представке изразио жељу да Суду поднесе представку. Тиме се он, *inter alia*, конкретно жалио што је Врховни суд одбио да разматра његову ревизију и позвао се, именован као и регистарским бројем, на предмет првог подносиоца представке који се тиче истог питања и већ је у току пред Судом.

41. Секретаријат је 16. маја 2007. године потврдио пријем дописа другог подносиоца представке и затражио од њега да Суду достави попуњен формулар представке и сва неопходна допунска документа

што је пре могуће, а најкасније „у року од шест месеци од датума овог писма“.

42. Као што потврђује датум одашиљања на коверту, други подносилац представке је 4. октобра 2007. године послао Секретаријату свој прописно попуњен образац представке. Образац носи датум 3. октобар 2007. године и уз њега се налази посебан поднесак од 3. септембра 2007. године у коме подносилац представке, *inter alia*, обавештава Секретаријат да је домаће правосуђе већ упознато са предметом првог подносиоца представке пред Судом.

43. Секретаријат је 26. октобра 2007. године потврдио пријем преписке другог подносиоца представке и званично регистровао његов случај.

44. С обзиром на горе наведено, Суд констатује да после првобитне комуникације подносилац представке није био „неактиван у необјашњивом и неограниченом периоду“. Напротив, он је поштовао упутство Секретаријата од 16. маја 2007. године, због чега би 3. април 2007. године требало сматрати датумом предаје његове представке. Пошто је рок од шест месеци почео да тече 13. октобра 2006. године, Суд закључује да притужба другог подносиоца представке није неблаговремена у смислу члана 35. став 1. Конвенције.

45. Примедба Владе с тим у вези се према томе мора одбацити. Важећи Пословник Суда, као и релевантне одредбе садржане у Практичном упутству о покретању поступка, је онај од 1. јула 2006. године, односно 1. новембра 2003. године (посебно, Правило 47 став 5. првог документа и ст. 1 и 4 другог документа). Позивање Владе на одређену новију праксу Суда у којој се примењују касније измене наведених прописа је стога такође лако уочљиво (види, на пример, *Кетевиако против Холандије* (одлука), број 65938/09, 1. јун 2010. године).

3. Закључак

46. Суд констатује да притужбе подносилаца представке нису очигледно неосноване у оквиру значења члана 35. став 3. Конвенције. Он даље примећује да нису недопуштене по неком другом основу. Због тога се морају прогласити допуштеним.

В. Основаност

1. Наводи које су странке изнеле

47. Подносиоци представке су поново потврдили своје притужбе. Они су даље констатовали да схватање Врховног суда од 22. маја 2001. године више није битно у њиховом предмету пошто су они, заједно са тужиоцем, већ определили нову вредност спора 19. новембра 1998.

године, тј. више од две године пре његовог доношења. Мишљења Врховног суда, као што је предметно, су само интерне публикације намењене судијама, док је Закон о парничном поступку из 1977. године био обавезујући, укључујући чл. 190 и 191. истог. Најзад, подносиоци представке су истакли да је и сам Општински суд у Новом Саду више пута констатовао да је вредност спора 50.000 нових динара, што је прилично изнад законског прага за ревизију у релевантном тренутку.

48. Влада је тврдила да није дошло до повреде Конвенције. Посебно, она је потврдила образложење Врховног суда од 14. јуна 2006. године, као и схватање од 22. маја 2001. године на коме је оно засновано. Влада се такође ослонила на члан 40. Закона о парничном поступку из 1977. године, и изнела да Врховни суд није везан самим позивањем нижих судова на износ од 50.000 нових динара као вредност предмета спора. Измена овог износа које су странке извршиле 19. новембра 1998. године није извршена благовремено, а схватање Врховног суда од 22. маја 2001. године је било релевантно за предмет подносилаца представке пошто је донето скоро пет година пре него што су они покушали да уложе ревизију. Најзад, мишљења Врховног суда су широко дистрибуирана и често цитирана у правној професији.

2. Оцена Суда

49. Суд на почетку подсећа да његов задатак није да се ставља на место домаћих судова. На националним органима је првенствено, посебно на судовима, да решавају проблеме тумачења домаћег законодавства (види, *mutatis mutandis*, *Brualla Gómez de la Torre против Шпаније*, пресуда од 19. децембра 1997. године, став 31., *Извештаји о пресудама и одлукама 1997-VIII*, и *Edificaciones March Gallego S.A. против Шпаније*, пресуда од 19. фебруара 1998. године, став 33., *Извештаји 1998-I*).

50. “Право на суд”, чији је право на приступ суду један аспект, није апсолутно; оно је подвргнуто ограничењима допуштеним мешањем, посебно што се услова допуштености жалбе тиче, пошто услед своје природе оно захтева регулисање од стране државе, која ужива извесни степен слободне процене у том погледу. Међутим, ова ограничења не смеју ограничити или умањити једном лицу приступ на тај начин и у том обиму тако да је сама суштина права угрожена; посебно, таква ограничења нису сагласна са чланом 6 § 1 ако не теже легитимном циљу или ако не постоји разуман однос сразмерности између употребљених средстава и циља коме се тежи (види, међу другим ауторитетима, *García Manibardo против Шпаније*, цитиран у горњем тексту, став 36.).

51. Подсећа се такође да члан 6. Конвенције не присиљава Високе стране уговорнице да оснивају апелационе или касационе судове. Упркос томе, где такви судови постоје гаранције садржане у члану 6. морају се поштовати, *inter alia*, обезбеђењем делотворног приступа судовима тако да они који се суде могу добити одлуку у вези са њиховим „грађанским правима и обавезама“ (види, међу другим ауторитетима, *García Manibardo против Шпаније*, цитиран у горњем тексту, став 39.). Услови допуштености ревизије могу, међутим, бити строжи од услова за редовну жалбу (види, међу многим другим ауторитетима, *EM LINJA D.O.O. против Хрватске* (одлука), број 27140/03, 22. новембар 2007. године).

52. Ако се вратимо на конкретан предмет, Суд констатује да се притужбе подносилаца представке односе на доказиве тврдње у вези са имовином пред домаћим судовима и, као такве, јасно спадају у оквир члана 6. став 1.

53. Даље, Врховни суд је 14. јуна 2006. године одбацио ревизију подносилаца представке као недозвољену с обзиром да је „вредност њиховог спора била испод 15.000 нових динара“, што је важећи законски лимит. Врховни суд је такође потврдио да су се странке 19. новембра 1998. године договориле да би вредност спора требало да буде 50.000 нових динара, али је нагласио да у спису предмета нема посебне одлуке општинског суда у том смислу. Према томе, релевантни износ је био 4.000.000 старих динара, како је опредељено у првобитном захтеву тужиоца, што је јасно мање од лимита од 15.000 нових динара према релевантним правилима парничног поступка. Врховни суд је најзад констатовао да је Уредба Владе од 24. јануара 1994. године предвидела да до 22. јула 1994. године важе и стари и нови динари као законско средство плаћања, али да сам „тужилац“ није „изменио вредност спора у нове динаре“ до овог другог датума.

54. У погледу горе изнетог, мишљење је Суда, да је Врховни суд тежио легитимном циљу и да је постигнута разумна сразмера између употребљених средстава и циља коме се тежило. Посебно, примењени законски праг, није представљао неоправдано мешање у право подносилаца на приступ суду. То је пре представљало легитиман и разуман процесни захтев, имајући у виду саму суштину улоге Врховног суда тј. да се бави стварима од изузетне важности. Даље, као што је предвиђено чланом 392 Закона о парничном поступку из 1977. године, Врховни суд је потпуно овлашћен да одбаци сваку ревизију, коју сматра недозвољеном. (видети став 17 горе). Заиста, како је Влада правилно уочила, Врховни суд, стога није био везан самим позивањем нижестепених судова на износ од 50.000 нових динара као вредност предметног спора. Најзад, Врховни суд имплицитно је засновао предметну одлуку на претходно обавезујућем схватању, у погледу деноминације српске валуте, укључујући и рок који подносиоци нису

поштовали (видети ставове 19 и 22 горе). У таквим околностима, Суд не налази ниједан разлог да верује да је одлука Врховног суда у конкретном случају произвољна.

55. Сходно томе, он сматра да нема повреде права подносилаца представке на приступ суду у смислу значења члана 6. став 1. Конвенције.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД

1. *Одлучује* једногласно да здружи представке;
2. *Проглашава* једногласно да су представке допуштене;
3. *Утврђује* гласовима пет против два да нема повреде члана 6. став 1. Конвенције.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 21. јуна 2011. године у складу са правилом 77 ст. 2 и 3 Пословника Суда.

Stanley Naismith
Секретар

Françoise Tulkens
Председник

У складу са чланом 45. став 2. Конвенције и Правилем 74 став 2. Пословника Суда, уз ову пресуду заједничко издвојено судије Поповића и судије Pinto de Albuquerque.

ЗАЈЕДНИЧКО ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ СУДИЈЕ ПОПОВИЋА И СУДИЈЕ PINTO DE ALBUQUERQUE

С дужним поштовањем, ми се не слажемо са одлуком већине у овом предмету, из следећих разлога.

Подносиоци представке се жале због наводне повреде члана 6. став 1. Конвенције. У питању је њихов приступ суду.

Подносиоци представке су поднели тужбу против приватног лица на домаћем нивоу, одредивши износ свог захтева у националној валути важећој у то време. Док је поступак био у току пред домаћим судовима дошло је до поновне деноминације домаће валуте. Подносиоци представке нису поновно одредили свој захтев у новој валути. Првостепени суд је донео две пресуде, после враћања на нижу инстанцу, поновно потврђујући захтев подносилаца представке у новој валути. Окружни суд је учинио исто пресудом по жалби. У свакој од три пресуде, износ који су навели судови био је изнад прага који је потребан за улагање друге жалбе Врховном суду, коју су подносиоци представке на крају уложили.

Врховни суд је одбацио другу жалбу подносилаца представке на основу тога што услов у погледу прага није био испуњен. Образложење Врховног суда заснивало се на два аргумента: (а) подносиоци представке нису никада навели свој захтев у новој валути, и (б) нижи судови нису донели посебну одлуку о износу захтева.

(а) Иако је тачно да подносиоци представке нису ниједном одредили износ свог захтева у ново деноминованој валути, из списка предмета је очигледно да они нису имали потребу да то учине. Разлог је кристално јасан: одлуке нижих судова донете самоиницијативно у вези са износом захтева у новој валути довеле су до тога да подносиоцима представке није било неопходно да покрену ово питање. Нижи судови су донели три пресуде у предмету подносилаца представке и у свакој од њих наведен је досуђени износ, који одговара захтеву подносилаца представке. Износи су увек били изнад прага потребног за улагање друге жалбе Врховном суду.

(б) Иако је тачно да нижи судови нису донели посебну одлуку у вези са износом захтева, није постојао основ да се таква одлука донесе, из неколико разлога.

(1) Износ захтева је био јасно и сваки пут наведен у пресудама нижих судова, што значи да су га ти судови прописно разматрали.

(2) У домаћем закону не постоји ниједна једина одредба којом се захтева посебна одлука о износу захтева у парници када постоји поновна деноминација валуте. Тужена влада није истовремено доставила судску праксу која би могла да послужи да се такав захтев оправда. Према томе, очигледно је да услов наметнут подносиоцима представке да уложе другу жалбу свакако није био предвидив.

(3) По мишљењу Врховног суда на нижим судовима је било да донесу посебну одлуку. Подносиоци представке не могу да буду одговорни због пропуста на страни домаћих судова.

Ситуација која смо описали у горњем тексту захтева разматрање са тачке гледишта праксе нашег Суда. Суд не може да замени домаће органе у процени чињеница и примени домаћег права. Он међутим мора бити обазрив у обезбеђењу стандарда заштите људских права зајамчених Конвенцијом и мора утврдити да ли су они задовољени у конкретном случају.

У предмету *Garcia Manibardo против Шпаније* (број 38695/97, став 45., ЕСНР 2000-II) Суд је изнео начело да непропорционално ометање права на приступ суду представља повреду члана 6. Конвенције. Ометање са којим су се подносиоци представке суочили у предметном случају било је непропорционално, првенствено због тога што се није могло предвидети. У одсуству посебне законске одредбе и релевантне судске праксе није се могло предвидети да ће Врховни суд захтевати од нижих судова да о овом питању донесу посебну одлуку.

У суштини, одговарајућа одлука о износу захтева у новој валути обезбеђена је пресудама нижих судова, али је Врховни суд инсистирао на доношењу званичне и посебне одлуке. Овај захтев је био још мање предвидив пошто се није примењивао у другим предметима пред Врховним судом.

Штавише, посебна одлука коју је тражио Врховни суд је ван домашаја тужбе подносилаца представке, из чега је јасно да је ометање њиховог права непропорционално.

У пракси нашег Суда јасно је правило да се приступ суду не сме порицати формалистичком применом домаћег права. Суд је у предмету *Brualla Gomez De La Torre против Шпаније* (19. децембар 1997. године, став 32., *Извештаји о пресудама и одлукама 1997-VIII*) утврдио да је заправо, иако није улога Суда „да изражава мишљење о одговарајућем избору политике домаћих судова“ задатак Суда је да утврди „да ли су последице тог избора [биле] у складу са Конвенцијом“. У неколико других предмета Суд је закључио да би, кад год су домаћи судови применили одређени захтев допуштености на превише формалан начин, то представљало непропорционално ограничење права на приступ суду (види *Stone Court Shipping Company, S.A. против Шпаније*, број 55524/00, ст. 36-43, 28. октобар 2003. године; *Vulena против Републике Чешке*, број 57567/00, став 35., 20. април 2004. године; *Kadlec и други против Републике Чешке*, број 49478/99, ст. 26-30, 25. мај 2004. године; и *Boulougouras против Грчке*, број 66294/01, ст. 26-27, 27. мај 2004. године). Једном другом приликом Комисија је такође изјавила да одбацивање захтева за разматрање (касацију) повређује право приступа ако је то одбацивање последица пропуста на страни домаћих судова (види *Dimova против*

Бугарске, број 31806/96, извештај Комисије од 21. октобра 1998. године). Формалистички захтев да се донесе посебна одлука о вредности захтева, што је већ учињено пресудама нижих судова, лишила је подносиоце представке у предметном случају права на другу жалбу Врховном суду. То је оно што по нашем мишљењу представља повреду члана 6. у овом предмету.

Према томе, наш је став да је угрожена сама суштина права подносилаца представке на суд.